

Overzicht van de gebeurtenissen welke zich voordeden tijdens de
critieke dagen 5,6 en 7 September 1944 bij de Brandweer Eindhoven.
=====

In den nacht van 4 op 5 September werd de brandweer gealarmeerd voor diverse uitslaande branden tengevolge van het in brand steken van een viertal scholen en een klooster door de Duitse weermacht. De bijzonderheden omtrent deze branden zijn nauwkeurig aangegeven op de desbetreffende brandrapporten.
Op 5 September te 2,43 uur werd de wvd. Commandant der brandweer telefonisch opgeroepen. Deze bleek echter niet aanwezig te zijn daar aan de telefonische oproep geen gehoor werd gegeven.
Te 2,45 uur werd den onderluitenant Nieman met de motor Zündapp gehaald en van den toestand op de hoogte gebracht.
Te 3,26 uur werd de Vrijwillige Brandweer gealarmeerd.
Te 4,00 uur werd door de Politie medegedeeld dat alle telefonische verbindingen met Breda verbroken waren. Voor eventuele hulpverlening van andere gemeenten was de Brandweer nu aangewezen op Nijmegen (Hoofdinspectie).

Overzicht van de gebeurtenissen welke zich voordeden tijdens de kritieke dagen 5, 6 en 7 september 1944 bij de Brandweer Eindhoven.

=====

Dinsdag 5 september (*Dolle dinsdag*)

In de nacht van 4 op 5 september werd de Brandweer gealarmeerd voor diverse uitslaande branden t.g.v. het in brand steken van een viertal scholen en een klooster door de Duitse Wehrmacht. De bijzonderheden omtrent deze branden zijn nauwkeurig aangegeven op de betreffende brandrapporten.

Op 5 september om 2:43 uur werd de waarnemend Commandant van de Brandweer telefonisch opgeroepen. Deze bleek echter niet aanwezig te zijn, daar aan de telefonische oproep geen gehoor werd gegeven.

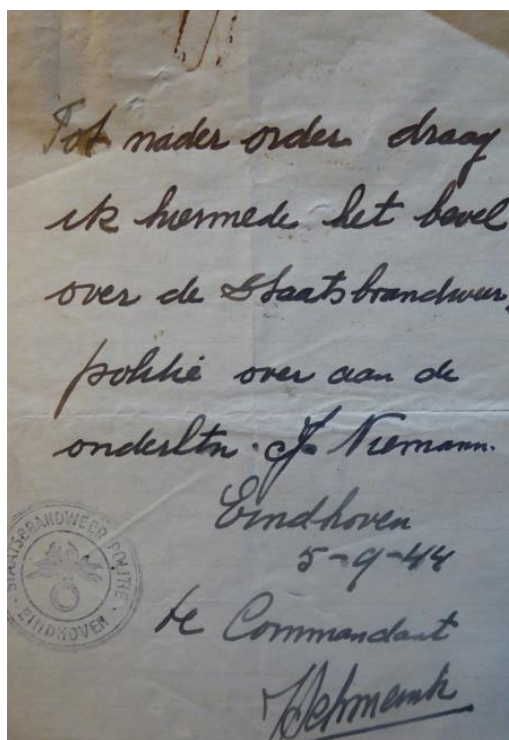
Om 2:45 uur werd de onderluitenant Nieman met de motor Zündapp opgehaald en van de toestand op de hoogte gebracht.

Om 3:26 uur werd de Vrijwillige Brandweer gealarmeerd.

Om 4:00 uur werd door de Politie medegedeeld dat alle telefonische verbindingen met Breda verbroken waren. Voor eventuele hulpverlening van andere gemeenten was de Brandweer nu aangewezen op Nijmegen (Hoofdinspectie).

Om 4:08 uur werden door middel van ordonnansen alle vrije manschappen van de Staatsbrandweerpolitie en van de Hulpbrandweer opgeroepen.

Om 4:53 uur vervoegde Kapitein Schmeink zich op de Hoofdpost in de Paradijslaan in gezelschap van een S.S.-soldaat.

Hij ontbood onderluitenant Nieman in de kazerne en droeg hem schriftelijk het commando over, waarna het volgende gesprek ontstond:

"Nieman, ik kom een wagen halen"

"Waarvoor heeft u die nodig, Kapitein ? "

"Ik ben ontboden bij het Directoraat van Politie te Nijmegen"

Nieman gaf hierop de telefonist van dienst opdracht onmiddellijk een gesprek met Nijmegen aan te vragen.

Schmeink verzocht tevens om 40 liter benzine in bussen klaar te maken om deze mee te nemen.

"Heeft U die nodig voor een rit naar Nijmegen of trekt U er tussenuit" ? werd hem door Nieman gevraagd.

Hij antwoordde:

"Ik wou dat ze verrekten met die oproep, want ik weet niet wat ze van plan zijn; ik moet mijn vrouw en kinderen achterlaten, maar ik zal zorgen morgenavond terug te zijn".

"Wees een kerel en blijf hier, verlaat je post niet" antwoordde Nieman hem.

"Ik heb mijn leven te lief" was zijn antwoord.

Hierop werd hem door Nieman te kennen gegeven dat wanneer iets dergelijks ons voor enkele weken terug zou zijn overkomen, dit aangemerkt zou zijn als "sabotage". Nadat hem 30 liter benzine werd overhandigd vertrok Schmeink.

Om 5:10 uur meldde onderluitenant Fock zich in de Centrale van de Hoofdwacht.

Hij wendde zich tot Nieman met de vraag:

"Nieman, ik kom de motor halen".

"Die krijg je niet en wat moet je ermee doen" ?

"Ik wil vertrekken".

"Waarom blijf je niet op je post" ?

"Ik wil niet met mijn rug tegen de muur, ik hecht nog teveel waarde aan het leven, ik heb 1940 ook meegemaakt. Als ik de motor toch niet krijg, dan zal ik met de trein zien weg te komen".

"Om kwart over zes vertrekt Schmeink vanaf het kantoor bij v.d. Rijt, misschien neemt die je wel mee". Na dit gesprek verliet Fock de Centrale.

Getuige van al deze gesprekken waren: de heer H.J. van Gestel, 3 telefonisten, Brandmeester Geenen, Onderbrandmeester Scheij en verschillende Brandwachten.

Om 8:15 uur kwam de verbinding met Nijmegen tot stand. Het gesprek werd gevoerd door Nieman en Opperluitenant Peijster van de Hoofdingspectie van het Brandweerwezen te Nijmegen. Uit dit gesprek bleek dat noch Schmeink noch Fock door het Directoraat Generaal van Politie naar Nijmegen ontboden waren.

Omstreeks 8:00 uur belde Schmeink vanuit de Parklaan alhier de Centrale van de Brandweer op. Hij zei dat onmiddellijk de transportwagen met het reservewiel en de krik van de Bosbrandwagen naar de Befehlshaber van de Ordnungspolizei in de Parklaan moest komen daar wagen no.6, welke hij had meegenomen, defect was geraakt. Nieman die van de inhoud van bovengenoemd gesprek door de telefonist van Hout in kennis werd gesteld, liet aanstonds wagen no.5 (Transportwagen) ter beveiliging onderbrengen op de Vakpost Gestel. Verder liet hij wachtmeester Schutjens per rijwiel naar de Parklaan gaan om het eventuele defect aan wagen 6 te herstellen.

Brandweerkazerne aan de Paradijslaan

Tien minuten later evenwel kwam de geschorste luitenant van de Staatspolitie, Lenssen in gezelschap van een militair van de Feldgendarmerie alsmede wachtmeester Schutjens vanuit de Parklaan naar de kazerne. Met getrokken machinepistool trachtte bovengenoemde luitenant zich in het bezit te stellen van wagen no.5.

Nieman maakte hem echter bekend dat wagen no.5 was uitgerukt om brandslangen bij diverse branden op te halen. Na 35 minuten scheen het geduld van de luitenant op te zijn en verzocht hij Nieman met hem mee te rijden om wagen no.5 te gaan zoeken. Ten einde raad liet laatstgenoemde toen wagen 5 van Vakpost Gestel naar de kazerne komen. Hierna werd deze wagen door Wachtmeester Schutjes naar de Parklaan gebracht om deze af te staan aan Schmeink.

Omstreeks 10:00 uur kwamen op de Nevenwacht Oude Torenstraat zeven Duitse militairen, gewapend met handgranaten en machinepistolen, om al het aanwezige rijdende materiaal alsmede een dieselchauffeur, wachtmeester de Mol, te vorderen. Deze militairen bleken zeer goed op de hoogte te zijn van het rijdende materiaal in dienst van de Brandweer, aangezien zij vroegen naar de Transportwagen. Het gehele brandweermateriaal dat zich in en op de wagens bevond, werd onmiddellijk uitgeladen, waarna de militairen vertrokken met de wagens met medeneming van 80 liter benzine in bussen, alsmede met wachtmeester de Mol die als chauffeur voor de Magirus Diesel werd medegenomen. Nadat wachtmeester de Mol ter standplaats van aflevering was aangekomen, verzocht hij zich te mogen afmelden bij de Commandant van de Brandweer, hetgeen hem werd toegestaan. Deze

Wachtmeester is niet meer naar de militairen teruggekeerd. Tevens werden maatregelen getroffen om de Nevenwacht zo spoedig mogelijk te ontruimen, om zodoende te voorkomen dat andere chauffeurs eventueel zouden worden opgehaald. Gevorderd werden:

- 1 autospuit Magirus
- 1 trekker Bosbrandwagen
- 1 Opel trekker Bikkerspuit
- 1 Materieelwagen Oldsmobile

Alle bijzonderheden welke tot nog toe hebben plaats gehad, werden door Nieman telefonisch doorgegeven aan de Kolonel van Boven in zijn functie als Hoofdinspecteur van het Brandweerwezen.

Na de vordering van bovengenoemde wagens zijn maatregelen getroffen om de nog aanwezige voertuigen alsmede de manschappen, voor zover mogelijk uit de kazerne te laten verdwijnen en elders onder te brengen. De manschappen, die vrij kwamen t.g.v. de vordering, werden door Nieman naar de verschillende Vakposten gezonden ter versterking van de daar aanwezige ploegen van de Hulpbrandweer. Alle manschappen van de Staatsbrandweerpolitie en van de Hulpbrandweer zijn 's morgens 6 september 1944 in dienst gebleven. De Vrijwillige Brandweer werd 5 september 's avonds naar huis gezonden daar deze in geval van nood toch onmiddellijk met een alarmsysteem te bereiken is.

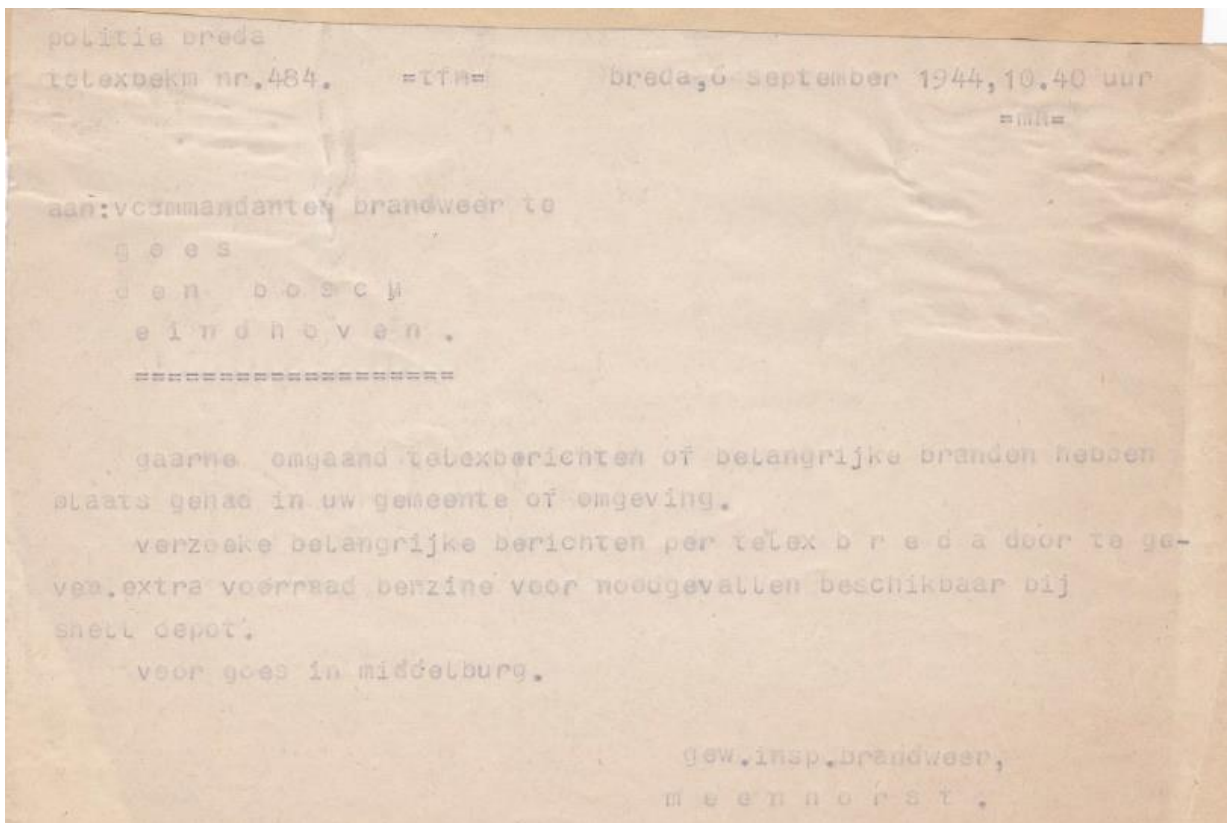
Woensdag 6 september

Op 6 september werd de dienst voor zover mogelijk weer in normale banen geleid. De bezetting Nevenwacht met ladderwagen en Geesink motorspuit werd aldaar weer in dienst gesteld. De vrije manschappen werd kennis gegeven dat zij bij alarm Philips of bij oorlogshandelingen, onmiddellijk in dienst moesten komen.

Om 11:10 uur kwamen twee Duitse militairen benzine vorderen. Hen werd medegedeeld dat de Brandweer geen benzine in voorraad had en dat zij zich het beste in verbinding konden stellen met een of andere garage.

Om 16:00 uur Telex-bericht ontvangen van Majoor Meenhorst uit Breda, luidende:

"Gaarne omgaand telexberichten of belangrijke branden hebben plaatsgehad in Uw gemeente of omgeving. Verzoeken belangrijke berichten per telex Breda door te geven. Extra voorraad benzine voor noodgevallen beschikbaar bij Shell depot".

TELEXBERICHT

no. 362

van

politie breda
telexbkm nr. 484.   breda, 6 september 1944, 10.40 uur

aan: vcommandanten brandweer te

g o e s
d e n b o s c h
e i n d h o v e n

gaarne omgaand telexberichten of belangrijke branden hebben plaats gehad in uw gemeente of omgeving.

verzoeken belangrijke berichten per telex b r e d a door te geven, extra voorraad benzine voor noodgevallen beschikbaar bij shell depot.
voor goes in middelburg

gew.insp.brandweer.
m e e n h o r s t .

politie breda
slslslsl

Door Nieman werden onmiddellijk maatregelen getroffen ter verkrijging van een extra voorraad benzine bij de Shell alhier. Het resultaat hiervan was dat de Shell 1000 liter benzine voor de Brandweer afstond.

Kolonel van Boven werd van de gebeurtenissen op 6 september telefonisch op de hoogte gebracht, terwijl aan Maj. Meenhorst het volgende telex-bericht werd gezonden:

"In de nacht van 5 september verschillende uitslaande branden. Blussing belemmerd door Wehrmacht. Woonhuizen gespaard. Kapitein Schmeink en Onderluitenant Fock met onbekende bestemming vertrokken met 2 wagens van de Brandweer. Commando aan mij overgedragen. Door de Wehrmacht zijn gevorderd:

1 Autospuit Magirus 1500 I
1 Trekker Bosbrandwagen
1 Materieelwagen
1 Opel trekker
Tevens 110 liter benzine, buiten de volle tanks.

In de nacht van 6 september 4 woonhuizen door springcommando vernietigd. Benzine Shell depot gevorderd door S.S. Voor Brandweer 1000 liter vrijgekregen en in vaten opgeslagen. Heb Kolonel van Boven telefonisch de stand van zaken doorgegeven".
w.g. De wnd. Commandant van de Staatsbrandweerpolitie Eindhoven.
De onderluitenant, J. Nieman

Donderdag 7 september

Dienst functioneert normaal.

Om 11:30 uur kwamen twee Duitse militairen om een 6-volts accu te vorderen.

Nieman heeft hen tevreden kunnen stellen met een 6-volts accu die in zijn bezit was gekomen. Vermoedelijk in de steek gelaten door militairen, aangezien deze accu bij het gastankstation op het Frederik van Eedenplein onbeheerd werd aangetroffen.

Tijdens het gesprek van Nieman met deze Duitse militairen stond een zekere van den Honert langs de weg kritiek uit te oefenen op het beleid van Olt. Nieman.

Volgens deze v.d. Honert zou Nieman de Duitsers helpen en als de toestand mocht omdraaien dan zou hij, v.d. Honert, de Beroepsbrandweer wel eens meehelpen uit elkaar te slaan.

Tengevolge van bovengenoemde uitlatingen ontstond een korte schermutseling tussen v.d. Honert en dhr. v.d. Rijt, opperwachtmeester van de Brandweer.

Aan de poort van de Brandweer werd een wachtdienst ingesteld. Deze wachtdienst zou, indien Duitse militairen de Kazerne zouden betreden, onmiddellijk alarm laten maken, zodat de autospuit Kromhout direct uit kon rukken naar een van tevoren vastgestelde plaats. Deze maatregel werd getroffen om het vorderen van de beste autospuit te voorkomen.

Om 14:15 uur vervoegde zich aan de Gemeentegarage de reeds eerder in dit overzicht genoemde luitenant der Staatspolitie, Lenssen, in gezelschap van een vaandrig van de Staatspolitie. Nadat deze heren enige tijd met de directeur van de Reinigingsdienst gesproken hadden, werd Nieman ontboden, daar het de bedoeling van beide heren was, om benzine van de Brandweer te vorderen.

Ter plaatse aangekomen deelde Nieman hen mede dat op 6 september de gehele voorraad benzine door de Wehrmacht was meegenomen en dat de Brandweer alleen in geval van nood benzine kon krijgen bij het Shell-depot te Eindhoven. Na veel over en weer gepraat vertrokken beide politiemannen met het gezegde dat zij de zaak wel zouden onderzoeken en tevens hun maatregelen zouden nemen.

Vrijdag 8 september

Om 15:00 uur kwam Schmeink bij de Brandweer op de Paradijslaan, nadat hij zich eerst bij de politie had gemeld. Nieman gaf hem te kennen dat het een schandaal was dat hij de Transportwagen met militair geweld had laten halen, nadat hij gesuggereerd had dat de wagen no. 6 defect was.

Hij gaf ten antwoord: "Dit was nodig". Schmeink maakte een zenuwachtige indruk en wist zich geen houding te geven. Nieman deelde hem mede dat alle benzine door de Wehrmacht was gevorderd.

Te 16:45 uur verscheen Schmeink op het kantoor van de Brandweer.

Allereerst maakt hij Nieman zijn compliment over de wijze waarop deze gedurende zijn afwezigheid de belangen van de Brandweer tegenover de Duitse Wehrmacht had behartigd.

Het vreemde van het geval is dat Nieman hem nog geen enkele bijzonderheid over de dienst van de Brandweer, had medegedeeld.

Volgens Schmeink waren door hem diverse steekproeven genomen omtrent de berging van het rijdend materieel op de Vakposten. Ondanks deze steekproeven wilde Schmeink echter weten waar de voertuigen geborgen waren, hetgeen hem door Nieman niet werd medegedeeld. Wel werd hij ervan in kennis gesteld dat de Autoladder met Geesink-motorspuit op de Nevenwacht, in dienst stonden.

Schmeink heeft verder uitsluitend over eigen lotgevallen gesproken.

Om 17:30 uur werd Nieman ontboden bij de waarnemend Politiepresident Overste Wijnkamp aangaande de benzinepositie van Brandweer en Luchtbescherming. Nieman heeft deze heer precies verteld hoe de vork in de steel stak. Hem werd medegedeeld dat aan de politie geen benzine werd afgegeven daar deze geen voorraad in de tank van de Gemeentegarage had. Tevens liet Nieman uitkomen dat het belang van Eindhoven boven het persoonlijke belang van enkele heren ging, die er met hun wagen vandoor wilden gaan. Wijnkamp gaf hierin Nieman groot gelijk en complimenteerde hem over zijn handelwijze. Hij maakte tevens de afspraak om de volgende dag om 9:00 uur op de Paradijslaan aanwezig te zijn om de kwestie inzake de benzine te regelen.

Om 16:30 uur twee telex-telegrammen ontvangen uit Breda en uit Nijmegen. Het telex-bericht uit Breda luidde als volgt:

"Mej. De Nooy, Helmerslaan 49 te Eindhoven, werkzaam op mijn bureau, kon maandag j.l. wegens ontbreken van reisgelegenheid niet meer naar Breda komen. Verzoeken haar op Uw kantoor tijdelijk tewerk te stellen. Indien hieraan geen behoefte, dan op bureau Gpp. Gaarne bericht per telex. tevens omtrent huidige situatie te Eindhoven". w.g. Maj. Meenhorst

Het telex-bericht uit Nijmegen luidde:

"Wachtmeester van A. van Bokhoven uit Winterswijk en wachtmeester H.P.A. van Erp uit Deurne, met verlof resp. te Amerzoden en Nijmegen, kunnen hun standplaats thans niet bereiken en doen voorlopig dienst bij de plaatselijke Brandweer. Zodra mogelijk volgen zij hun bestemming". w.g. Kolonel v. Boven.

Het volgende telex-bericht werd naar Breda verzonden:

"Kapitein Schmeink terug. Benzinepositie in orde. Vanaf 6 september geen bijzondere branden. Juffrouw de Nooy treedt bij mij in dienst. Vordering wagens wordt door mij onderzocht". w.g. Schmeink.

Volledigheidshalve dient te worden opgemerkt dat bovengenoemd antwoord aan Majoor Meenhorst op het kantoor van de Brandweer in potlood werd opgesteld, waarop Schmeink het van het bureau afnam en persoonlijk naar de telex-afdeling bij de Staatspolitie alhier is gegaan, om het af te geven. Het is mogelijk dat Schmeink buiten medeweten van Nieman veranderingen in het bericht heeft aangebracht.

Om 16:45 uur werd door de Brandweer, met toestemming van de Duitse Feldgendamerie brandweermaterieel gehaald van het vliegveld hier per plaatse. Dit materieel was namelijk tengevolge van het onbruikbaar maken van het vliegveld, door de Duitse Brandweer in de steek gelaten.

Zaterdag 9 september

Om 9:00 uur had Nieman het afgesproken onderhoud met Wijnkamp en Vermeulen van de Ordepolitie. Ter sprake kwam de opgave van de totale inhoud van de benzinetank van de Gemeentegarage. Alvorens het onderhoud plaatsvond had Nieman zich verstaan met dhr. Van Gorp, administrateur van de Luchtbeschermingsdienst en dhr. v.d. Braken, boekhouder van de Gemeentegarage.

Tengevolge van een onderlinge afspraak was het mogelijk dat van de voorraad benzine van de Luchtbescherming, 100 liter kon worden afgenomen t.b.v. de Brandweer.

Dit werd gedaan met het oog op het risico dat alle benzine van de Luchtbescherming zou worden gevorderd.

Tevens gelukte het van bovengenoemde heren van Gorp en v.d Braken gedaan te krijgen dat de respectievelijke voorraden benzine van de Luchtbescherming en Brandweer van 1513 en 780 liter, juist andersom zouden worden opgegeven, zodat de Brandweer dus het grootste kwantum benzine had.

Na afloop van de bespreking met Wijnkamp en Vermeulen verzocht Nieman om hem een schriftelijk bewijs, vermeldende het aantal liters benzine dat voor de Brandweer gereserveerd werd, te willen overhandigen. Dit bewijs werd hem vanwege de Staatspolitie door Vermeulen ter hand gesteld. Door het laten plaatsen van een stempel vanwege de Befehlshaber der Ordnungspolizei op bovengenoemd bewijs, werd het .....(*bekrachtigd, rechtsgeldig?*) ....

Zaterdag 9 september

Door Wijnkamp werd nog de volgende opmerking gemaakt:

"Nieman, je hebt er goed aan gedaan mij de waarheid te vertellen".

De conclusie die hieruit getrokken moet worden, is de volgende:

Wijnkamp is zeer waarschijnlijk door Schmeink ingelicht omtrent de werking van de benzinepomp van de Gemeentegarage. Indien Nieman gelogen had, dan zou hij het Politiebureau vermoedelijk niet meer verlaten hebben.

In de loop van de dag werden 1450 liter benzine uit de tank van de Gemeentegarage gehaald, in vaten opgeslagen en naar elders overgebracht, zodat er in de tank geen benzine van de Brandweer meer aanwezig was.

Schmeink heeft de gehele dag in de buurt en in de kazerne rondgehangen met het vooropgezette doel om alles wat van zijn gading was mee te nemen, zoals o.a benzine, benzinebussen, sokken en landkaarten. Wagen no.5 (Transportwagen) heeft hij weer aan de dienst afgestaan met een Bescheinigung, waarop stond aangegeven dat de wagen door de Ordnungspolizei in beslag is genomen.

Het resterende aantal liters benzine van de Luchtbeschermingsdienst werd in beslag genomen door de hogere Politiefunctionarissen (voor vluchtdoeleinden)

Om 10:00 uur alle Vakposten opdracht gegeven dat indien Schmeink inlichtingen omtrent de verblijfplaats van de Brandweervoertuigen kwam inwinnen, zij hem te kennen moesten geven dat deze wagens door de Brandweer waren weggehaald en zij niet wisten, waar de wagens stonden.

Om 12:30 uur Kolonel van Boven van e.e.a. op de hoogte gebracht.

Om 16:00 uur deelde Schmeink aan Lt. Lenssen mede dat er voldoende methylbenzine op de kazerne Nevenwacht, Oude Torenstraat aanwezig was. Schmeink liet zich verder tegenover de manschappen in de kazerne uit met het volgende gezegde:

"Mijn benzinetank hebben ze niet vol gedaan, de man die daarvoor verantwoordelijk is, zal ik als ik voorgoed wegga voor zijn kop ....." (Het woord "schieten" dat hier kennelijk door hem bedoeld was, werd echter niet door hem uitgesproken)

Toen Nieman deze uitlating ter ore kwam heeft hij zich aanstonds naar het kantoor Paradijslaan begeven, waar Schmeink met zijn wagen naartoe was gegaan.

Nieman vroeg hem wat of hij tegen hem had en indien dit het geval was, hij zich maar rechtstreeks tot hem moest wenden. Verder zei Nieman hem dat hij zich niet als een gek moest aanstellen daar hij dit de laatste dagen al genoeg gedaan had. Schmeink antwoordde dat hij niets tegen Nieman had en ook niets over hem had gezegd. Hierna vertrok hij snel met zijn wagen.

Zondag 10 september

Dienst normaal, geen bijzondere gebeurtenissen van betekenis.

Maandag 11 september

Dienst normaal laten verlopen. Vrije manschappen hebben zich de hele dag telefonisch moeten melden. Om 18:00 uur alle manschappen in dienst laten komen. Bezettingen van de voertuigen als volgt geregeld:

Hoofdwacht : Kromhout en Benz en reserve voor ordonnans

Nevenwacht : Autoladder met Geesink, Transportwagen met Bickers en 3 man reserve.

Vrijwillige Brandweer : Auto Benz

Hulpbrandweer : Alle Vakposten met 2 man Staatsbrandweerpolie versterkt.

De autospuiter Benz

Dinsdag 12 september

Dienst gehandhaafd als op 11 september. Manschappen in de middag om toerbeurt enige vrijheid gegeven. In de middag enige branden geblust, welke door de Duitse Wehrmacht werden aangestoken. T.b.v. de manschappen 80 liter eten betrokken van de gaarkeuken. De Kromhout weer uitgerukt naar het Binnengasthuis wegens gevaar voor vordering door Duitse militairen.

Om 11:00 uur kwam op Vakpost Strijp een Duitse militair om de wagen.

Wachtmeester v.d. Wielen stond deze militair te woord. Op de vraag van de militair, waar zich de wielen van bovengenoemde wagen bevonden, antwoorde hij dat de Duitse Wehrmacht de wielen en accu reeds hadden gevorderd.

Ter verduidelijking zij hier opgemerkt, dat Nieman de wagens van de Hulpbrandweer zoveel mogelijk op andere plaatsen had ondergebracht of onbruikbaar had gemaakt. E.e.a. met het oog op vordering door de Wehrmacht.

Nadat de militair weg was gegaan, werden de wielen en de accu van de wagen door wachtmeester Grootjans, gemonteerd, waarna Olt. Geenen de wagen tijdelijk heeft ondergebracht in een perceel aan de Hastelweg.

Woensdag 13 september

In de morgenuren de manschappen zoveel mogelijk thuis laten eten. Verder alle manschappen in de loop van de middag 4 uren vrij gegeven. Om 11:00 uur kwam er op de Centrale van de Brandweer een telefoontje voor Nieman van de Heeresbakkerij alhier. De inhoud van het gesprek kwam hierop neer dat de Heeresbakkerij twee wagens had voor de Brandweer. Nieman begaf zich hierop onmiddellijk naar de Frankrijkstraat waar zich de garage van de bakkerij bevond. Ter plaatse aangekomen bleek dezelfde Duitse militair die op 7 september bij de Brandweer een 6-volts accu had gevorderd, de man te zijn die nu twee wagens ter beschikking van de Brandweer wilde stellen. Hij stond mij beide personenauto's af met de woorden: "Zie hier hr. Nieman, nu is de geleden schade weer wat kleiner". De twee wagens werden hierna onmiddellijk naar de Nevenwacht gesleept, waar zij rijklaar werden gemaakt. Door de Wehrmacht werden deze dag veel telefoons buiten dienst gesteld, hetgeen een snelle alarmering wederom moeilijker maakte.

Donderdag 14 september

Dienst gehandhaafd als op 13 september. In de loop van de dag alle manschappen 5 uren vrij gegeven. Aan de heer Stap, Hoofd Zelfbescherming, werd opdracht gegeven om van alle Blokploegen Zelfbescherming, 1 man aan te wijzen voor ordonnans, die in geval van brand direct de Centrale van de Brandweer hiervan in kennis kan stellen. In de middag kwam het bericht dat Schmeink gezien was met drie man in een wagen van de Landmacht op de weg van Valkenswaard. De hoop werd uitgesproken dat het niet waar zou zijn, daar hij het de Brandweer nog lastig zou kunnen maken met het weghalen van materiaal. Om 15:00 uur werden om redenen van veiligheid, de wielen van wagen nr. 16 gedemonteerd. Nadien is er niets bijzonders meer gebeurd.

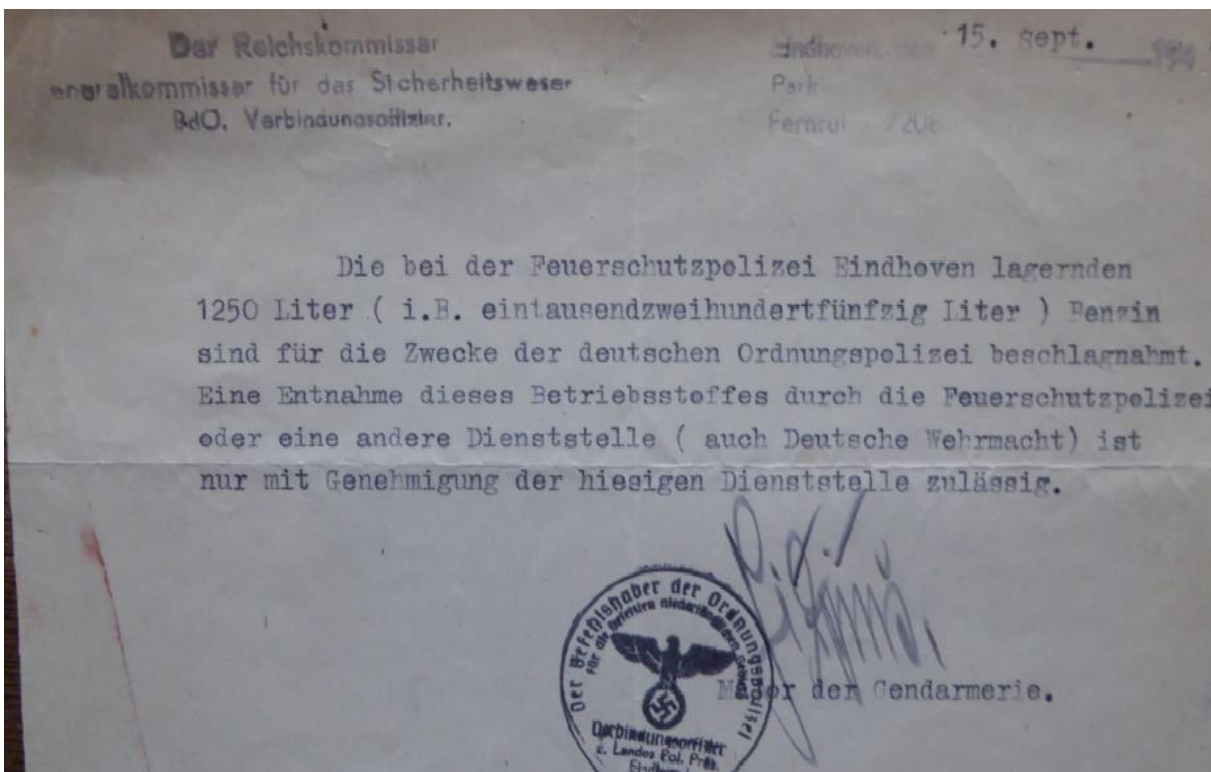
Vrijdag 15 september

Om 11:00 uur kwamen 2 Duitsers van de Heeresbakkerij voor de aan de Brandweer afgestane wagens Chevrolet en Dodge. Nieman stelde zich onmiddellijk in verbinding met de Nevenwacht om de wielen van de Chevrolet te monteren en de wagens te laten verdwijnen. Intussen hield Nieman de Duitsers aan de praat zodat, toen zij op de Nevenwacht aankwamen, de Chevrolet verdwenen was en de Dodge er nog stond.

Deze laatste wagen viel echter niet in de smaak van beide heren en kon blijven staan. Dienst zoals gisteren, met dit verschil dat de A-ploeg 5 uren vrijaf en de B-ploeg 6½ uur vrij werd gegeven. Morgen wisselen.

Om 19:00 uur kreeg de Brandweer bezoek van een Luitenant en een Feldwebel van de Ordnungspolizei. Het eerste wat zij vroegen was hoeveel benzine de Brandweer had. Nieman gaf hen ten antwoord: "U heeft zelf de verklaring van de voorraad benzine van de Brandweer getekend". De militairen beweerden echter dat er 2000 liter moest zijn. Nieman vroeg zich af of beide militairen misschien bij de Shell waren geweest en daar hadden vernomen dat de Brandweer 1000 liter benzine gehaald had. Nieman hield echter voet bij stuk en verklaarde slechts 1250 liter te hebben. Na de gebruikelijke bedreigingen van: "Als u de waarheid niet spreekt, wordt U Erschossen", gingen zij heen met de door Nieman gegeven verklaring van Maj. Vermeulen (zie 9 september). Voordat zij wegreden vroegen zij echter nog waar zich de benzine bevond. Hierop gaf Nieman ten antwoord dat deze in vaten was opgeslagen. Hier namen zij genoegen mee. Zij gaven Nieman nog te kennen dat zij van de voorraad wisten. (Vermoedelijk hadden zij dit vernomen van de heren Wijnkamp, Vermeulen en Schmeink, welke heren in hetzelfde perceel gehuisvest waren als de Ordnungspolizei, namelijk in de Parklaan).

Vervolgens kwam de vraag of de Brandweer nog olie had. "Geen druppel" antwoordde Nieman hen. (Schmeink weet dat er 40 liter op het magazijn stond). Daarna vroeg de luitenant of hij even mocht opbellen. Uit het gesprek kon worden opgemaakt dat het ging over de verklaring van 1250 liter en dat hij ermee in de Parklaan moest komen. Voor hun vertrek vroeg Nieman of hij een nieuwe verklaring kon krijgen. De luitenant antwoordde dat hij direct terug zou komen en indien de zaak niet in orde was enz. enz. of als er inmiddels van de benzine gestolen zou worden, dat er dan er rekening gehouden moest worden met de strengste straffen.

Om 19:45 uur kwamen zij terug en overhandigden Nieman de verklaring, waarvan de inhoud als volgt luidde:

"De bij de Staatsbrandweer Eindhoven opgeslagen 1250 liter benzine zijn voor de belangen van de Duitse Ordnungspolizei in beslag genomen. Het in bedrijf nemen van deze benzine is verboden voor de Brandweer en andere bedrijven of personen, ook voor de Wehrmacht, zonder een verklaring van de Duitse Ordnungspolizei Eindhoven".

Mondeling gaf de luitenant nog te kennen dat indien de Brandweer benzine nodig had, zij daarvoor toestemming nodig had van de Ordnungspolizei. Zij vroegen wie hier in Eindhoven de Commandant van de Luchtbeschermingsdienst was.

Nieman vertelde hen dat dit Majoor Vermeulen was en dat hij ook verblijf in de Parklaan had.

"Is dat de grote (Wijnkamp) of die met drie sterren (Schmeink)?"

"Nee, een kleine met 1 balk en een ster" antwoordde Nieman.

Toen schenen zij het te weten. Nieman vroeg of Schmeink nog aanwezig was. Hierop haalden zij hun schouders op en vertrokken.

Getuige van het gesprek was ondermeer Olt. Geenen.

Zaterdag 16 september

Het eerste werk bestond daarin dat alle motorolie van het magesijn gehaald werd en naar een veiliger plaats werd overgebracht.

Nieman is naar het kantoor van Shell gegaan om te vragen of zij de Duitse instanties ervan verwittigd hadden dat de Brandweer kort geleden 1000 liter benzine had ontvangen. Inderdaad bleek de Ordnungspolizei hiervan op de hoogte te zijn gebracht.

Dienst zoals voorafgaande dagen.

Om 10:00 uur kwam ene heer Simon naar het kantoor van de Brandweer en stelde zich voor als waarnemend Polizeipresident, Hij zei dat hij om inlichtingen kwam omtrent het aantal brandweervoertuigen, waarover de Brandweer nog beschikte.

Nieman gaf hem hierop geen rechtstreeks antwoord. Indien hij er echter op stond mocht hij weten dat er nog een autospuit Benz uit het jaar 1921 en een autospuit Kromhout aanwezig was. Na deze mededeling vertrok hij. Deze Simon was enkele weken terug reeds op het kantoor geweest en toen sprak hij over kameraad Schmeink.

Om 10:30 uur vroeg Wijnkamp benzine. Nieman verwees hem naar de Gemeentegarage.

Zondag 17 september

Dienst zoals voorafgaande dagen. Later op de dag alle manschappen in dienst laten komen. In de morgenuren geweldige activiteit van Engelse jagers, daarna honderden bommenwerpers in actie, richting Son. Enkele bommen op Eindhovens grondgebied die geen branden veroorzaakten. 's Middags luchtlandingstroepen neergelaten in de omgeving van Eindhoven.

Maandag 18 september

Alle manschappen in dienst gehouden. Zoveel mogelijk thuis laten eten. Tegen de middag kwamen Amerikaanse troepen en bezetten de stad. Verschillende branden t.g.v. oorlogshandelingen. Later op de dag wachtmeesters de Wit en Kamphuis gearresteerd wegens lidmaatschap S.S en N.S.B.

Diverse liters benzine afgegeven aan Politie en Patriotten Actie Nederland (P.A.N), Rode Kruis enz.

Ladderwagen Ford AA op de Grote Berg. Omgeroepen wordt, dat – hoewel de eerste geallieerde militairen Eindhoven bereikt hebben- nog niet alle gevaar geweken is.

Dinsdag 19 september

Dienst weer normaal gemaakt (24 uren dienst)

Hulpbrandweer water laten pompen voor de Eindhovense bevolking.

Omstreeks 20:00 uur Duits bombardement op Eindhoven. Onmiddellijk na dit bombardement heeft de Eindhovense Brandweer met al het beschikbare materieel de blussing van een groot aantal branden, ter hand genomen. (Voor bijzonderheden zie rapport "Bombardement Eindhoven d.d. 19 september").

Woensdag 20 september

In de morgenuren Burgemeester Verdijk rapport uitgebracht omtrent het blussingswerk ten gevolge van het bombardement. Na al het materieel wederom bedrijfsklaar te hebben gemaakt, werden de vrije manschappen van de Staatsbrandweerplicht omstreeks 15:00 uur naar huis gestuurd.

De vrije manschappen van de Hulpbrandweer werden reeds eerder, namelijk om 06:30 uur, naar huis gestuurd, aangezien voor deze mensen om 08:00 uur hun dienstdag begon.

Van de heer Mignot, directeur van de N.V. Mignot & de Block Tabaksindustrie, een complete motorspuit met een capaciteit van 2500 liter/minuut, in bruikleen gekregen. Burgemeester Verdijk deze aanwinst ten Gemeentehuize laten zien.

's Avonds nablussingen laten verrichten met handkar. Door Nieman werden de namen genoteerd van de manschappen die na het bombardement van 19 september niet opgekomen zijn. (zie rapport hierover).

Majoor Verhoef in gezelschap van een Nederlandse luitenant, beiden in dienst van het Geallieerde leger, kwamen in de morgenuren, naar Nieman om hem een compliment te maken vanwege het prachtige werk, dat de Eindhovense Brandweer na de luchtaanval had gepresteerd. Beide heren met enige Engelse officieren waren enkele uren na het bombardement ook bij Nieman geweest. Toen evenwel om te vragen of zij

misschien konden helpen. Nieman vroeg om enige Geniesoldaten, om enkele percelen te laten springen. Hierop antwoordden zij dat de soldaten die daarvoor nodig waren, tot hun spijt, nog niet aanwezig waren.
Dienst om 15:00 uur weer normaal.
Materieel m.b.v. de Hulpbrandweer uitruk-klaar gemaakt.

Donderdag 21 september

Dienst normaal. Materieel verder in orde laten maken en slangen gewassen. Gevels m.b.v. van de Autoladder om laten halen. Nieman ging voor het eerst sinds 5 september naar huis om te slapen.

Vrijdag 22 september

Nieman naar de heer Minnaert, Hoofd van de Politie, geweest en heeft met hem gesproken over de in bruikleen ontvangen motorspuit, over het niet opkomen van enkele brandwachts en of de Brandweer mensen van het Brandweerbataljon, welke momenteel op non actief zijn gesteld, in dienst mocht nemen.

De heer Minnaert gaf Nieman alle volmachten en vrijheid van handelen naar eigen inzicht, daar hij het Hoofd van de Brandweer was.

Nieman is ten gevolge van dit onderhoud niet veel wijzer geworden. Ook ontstaan er moeilijkheden met diverse manschappen van de Hulpbrandweer, hetgeen hoofdzakelijk te wijten is aan het hun beloofde voorschot ad. f.50,- dat nog steeds niet werd uitbetaald. Nieman heeft deze aangelegenheid besproken met dhr. Van Gorp, administrateur van de Luchtbeschermingsdienst. In de avonduren getracht Maj. Meenhorst Breda te bereiken via een speciale lijn. De verbinding kon echter door storing, niet tot stand worden gebracht.

Zondag 23 september

Dienst normaal. Vanwege veranderende opstelling van materieel, nieuwe ploegen samengesteld op Hoofdwacht en Nevenwacht. Tevens opkomst van vrije manschappen bij bominslag of luchtalarm, opnieuw geregeld.

Dagorder uitgegeven met als inhoud: Invoering winterdienst, wijziging van de ploegen, alsmede de bevestiging dat Nieman, totdat instructies van hogerhand zullen volgen, belast blijft met het commando van de Staatsbrandweerpolitie Eindhoven.

Van burgemeester Verdijk de mededeling ontvangen dat de heer ir. Van Veldhoven tijdelijk aangewezen was als Commandant van de Brandweer.

Voor twee korpsleden van de Brandweer namelijk Olt. Geenen en H. van der Loo heeft Olt. Nieman getracht woningen te verkrijgen, aangezien beide mensn t.g.v het bombardement hun woning verloren.

's Avonds laat nog een lijst naar dhr. Burgemeester gezonden, bevattende de namen van brandweerpersoneel, dat zich gedurende de Duitse bezetting geen 100% Nederlander had getoond. Eveneens werden 's avonds door Nieman twee ordonnansen per motor naar Helmond gestuurd om te informeren of de Brandweer van Eindhoven eventueel assistentie kon verlenen bij het blussen van een aantal grote branden, die in Eindhoven goed waar te nemen waren. De motorordonnansen kwamen echter zonder resultaat terug, aangezien zij Helmond niet konden bereiken.

Maandag 24 september

Dienst normaal. Geen bijzondere gebeurtenissen. Nieman in gezelschap van Olt. van de Nobelen naar Helmond gegaan om eventueel Brandweershulp aan te bieden. Beide onderluitnants konden echter niet verder komen dan het kanaal. Ter plaatse bleken

evenwel op dat tijdstip geen branden van betekenis waar te nemen. Met de plaatselijke politie werd de afspraak gemaakt, dat indien zij hulp mochten nodig te hebben, zijn onmiddellijk een motorordonnans moesten sturen, waarna hulp zou volgen.

Dinsdag 26 september

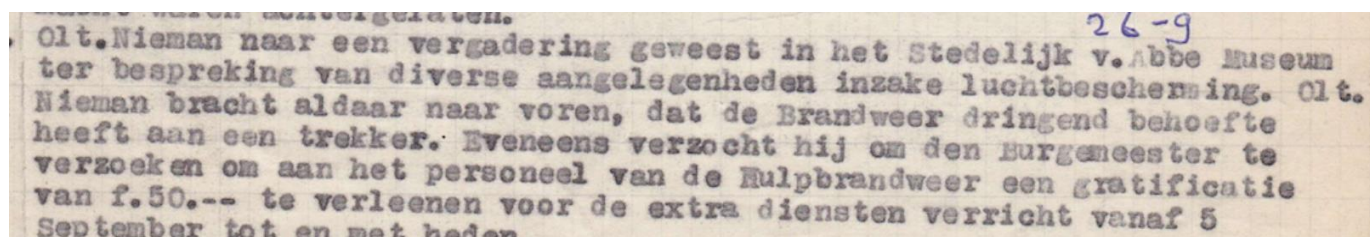
Nieman naar de P.A.N. geweest om te spreken over de vordering van wagen no. 16, tevens over wagen HZ.71457 met gasinstallatie.

De Brandweer heeft deze dag verschillende kelders leeggepompt in het Villapark.

Getracht om in Best te komen voor eventuele assistentie. Konden echter niet verder komen dan de brug over het Wilhelminakanaal.

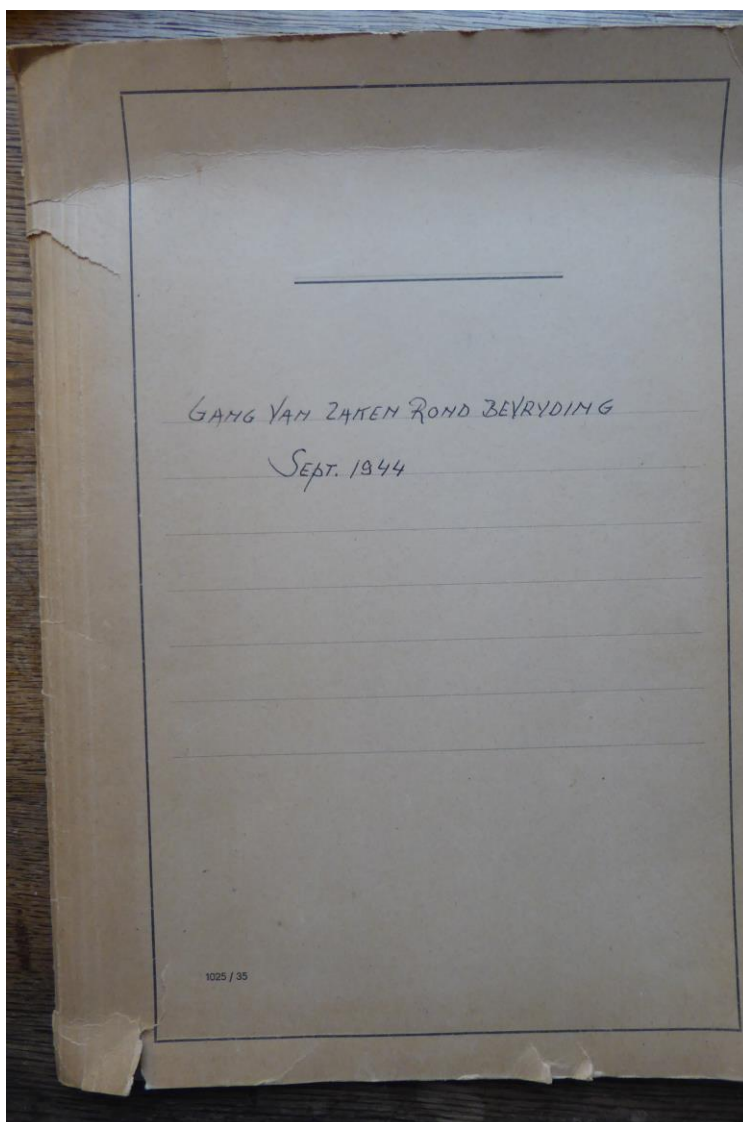
In Zeelst (Gemeente Veldhoven) werd een aantal slangen gehaald, die door de Duitse Wehrmacht waren achtergelaten.

Nieman naar een vergadering geweest in het Stedelijk van Abbe museum ter bespreking van diverse aangelegenheden inzake luchtbescherming. Nieman bracht daar naar voren dat de Brandweer dringend behoefte heeft aan een trekker. Eveneens verzocht hij om de Burgemeester te verzoeken, om aan het personeel van de Hulpbrandweer een gratificatie van f.50,- te verlenen voor de extra diensten, verricht vanaf 5 september tot en met heden.

Olt. Nieman naar een vergadering geweest in het Stedelijk v. Abbe Museum ter bespreking van diverse aangelegenheden inzake luchtbescherming. Olt. Nieman bracht aldaar naar voren, dat de Brandweer dringend behoefte heeft aan een trekker. Eveneens verzocht hij om den Burgemeester te verzoeken om aan het personeel van de Hulpbrandweer een gratificatie van f.50.-- te verlenen voor de extra diensten verricht vanaf 5 September tot en met heden.

Bronnen

In deze map zaten de volgende originele documenten:

Overdracht briefje van 5 september 1944

Telex bericht 6 sept.

Vordering 1.250 liter benzine 15 sept.

Onderstaande brief van 20 sept.

Het verslag (dagboek) van 8 pagina's

De documenten zijn overgedragen aan het Brandweermuseum, Eindhoven op 14 februari 2017.

<https://eindhovenfotos.nl/1/brandweermuseum.html>

Staats Brandweer Politie
Eindhoven
BRANDWEER
EINDHOVEN

EINDHOVEN, 20 September 1944

Brandweerkazerne Paradijslaan 6

Telefoon 4421

DICT. TYP.

No

Antwoord op schr.:

ONDERWERP: Rapport aan Prinsmester

Verzoeken bij beantwoording, wel datum en nummer van dit schrijven, maar geen persoonsnamen te vermelden.

BIJLAGE: 5 Sept. 1944 De wnd. Commandant J. Schmeink met Commando-wagen met onbekende bestemming vertrokken na aan den Onderluitenant Nieman schriftelijk het commando te hebben overgedragen. (te 4,53 uur)

Onderluitenant Fock met onbekende bestemming vertrokken. (te 5,15 uur)

Vijf groote branden in diverse scholen alhier, waarvan drie behouden konden blijven.

Te 8 uur liet Kapitein Schmeink onder bedreiging een transportwagen der brandweer weg halen.

Door gewapende Duitsche militairen op Nevenwacht Oude Torenstraat werden gevorderd:

1 Magirus autospuit 1500 l/m;

1 Trekker Boschbrandwagen

1 Trekker Bickerspuit

1 Materiaalwagen.

Vordering werd doorgegeven aan den Hoofdinspecteur van het Brandweerwezen te Nijmegen.

Alle bijzonderheden en details welke hebben plaats gehad van 5 September tot en met heden worden zoo uitvoerig mogelijk vastgelegd in een door Brandmeester Nieman samengesteld rapport. Afschrift hiervan zal zoo spoedig mogelijk volgen.

15 September. Onder bedreiging 1250 liter benzine door de Ordnungspolizei in beslag genomen. De Ordnungspolizei heeft deze benzine echter niet gekregen.

Vanaf 6 Sept. 1944 werden alle manschappen vanaf 6 uur in dienst gehouden.

19 September. Diverse groote branden na bomaanval door vijandelijke vliegtuigen. De brandweer heeft hoofdzakelijk gewerkt op open water n.l. Dommel en bronnen. Van deze laatste zijn er 27 in Eindhoven aanwezig met een capaciteit van 60 M³ per uur. Versterking werd verkregen van de Philips brandweer met 2 autospuiten en tevens 1 motorspuit uit de Gemeente Veldhoven.

Verspreiden de brandweer van de Gemeente Eindhoven
aan de brandweer van de Gemeente Eindhoven
aan de brandweer van de Gemeente Eindhoven

Nadat de branden, met het oog op het weinige materieel in de Gemeente Eindhoven aanwezig, een catastrophaal karakter droegen, kon na de uiterste krachtsinspanning om 2,30 uur alle gevaar voor uitbreiding als geweken worden beschouwd.

Majoor Verhoef van de Nederlandsche Brigade der Geallieerde strijdkrachten in gezelschap van eenige Engelsche officieren stelde zich heden nacht persoonlijk op de hoogte van den toestand, o.a. de werkwijze van de Brandweer, Lbd. en G.D.

De brandweer van Eindhoven had het volgende materieel ter beschikking:

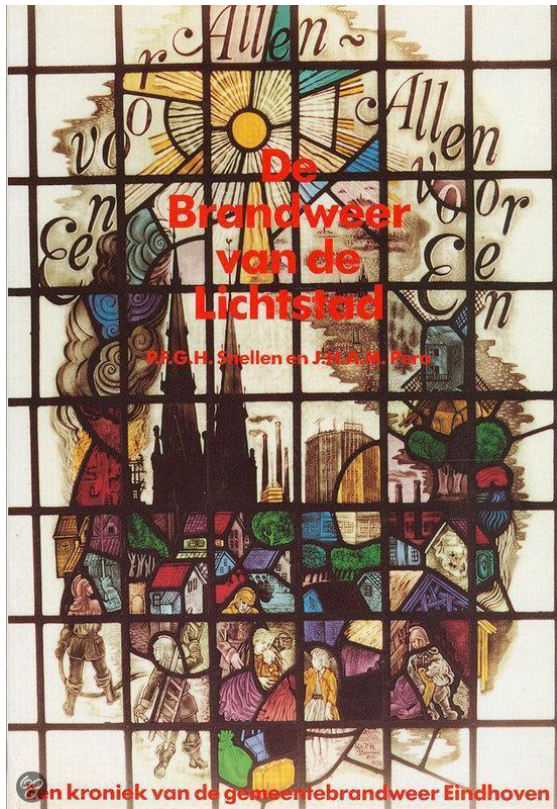
- 1 Autospuit 2500 liter;
- 1 " " " " 1500 liter; (1921)
- 1 Motorspuit 2500 liter;
- 6 Bikerspuiten 1000 liter;
- 1 Autoladder 16 meter.

Daar de Brandweer Eindhoven niet altijd op de Philips Brandweer kan rekenen is het gewenscht dat de Brandweer versterking van brandweermaterieel zoo spoedig mogelijk ontvangt.

De wnd. Commandant der
Staatsbrandweerpolitie
Eindhoven;
b.a. De Onderluitenant,

J.Nieman.

Andere Bronnen

De Brandweer van de Lichtstad, P.F.G.H. Snellen en J.H.A.M. Pero
Een kroniek van de gemeentebandweer Eindhoven
ISBN 90-70674-09-2
© 1992 HHS Uitgeverij

330 jaar Brandweer Eindhoven

 BRANDWEER VOOR 1941

 BRANDWEER NA 1941

 OORLOGSJAREN

 NEVELBLUSSING

 1941 GASHOUDER

 1955 GOEDERENLOODS

 1956 STRAALJAGER

 1956 KLOOSTER

 1971 KAREL 1

 1971 SEEPAERD

 BRANDWEERMUSEUM

 J. G. NIEMAN

https://eindhovenfotos.nl/1/brandweer_eindhoven.htm

[Artikel](#) in het Eindhovens dagblad 12-2-1945

[Artikel](#) Eindhovens dagblad 13-2-1945

[Artikel](#) in het Eindhovens dagblad 16-2-1945